

Tadqiqot UZ

ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ

2021

- » Хуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

31 AVGUST
№31

CONFERENCE.UZ

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 31-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
4-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
31-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-4**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
31-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-4**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 31-күп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 август 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибод Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ
ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ**

1. Abdullayeva Ra'noxon Alisher qizi	
QIYOSIY SIYOSATSHUNOSLIKNING SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH JARAYONLARI T AHLILI	7

СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ

QIYOSIY SIYOSATSHUNOSLIKNING SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH JARAYONLARI TAHLILI

Abdullayeva Ra'noxon Alisher qizi,
JIDU, mustaqil tadqiqotchi
+998998033993
abdullayevvarano.2012@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisda qiyosiy siyosatshunoslikning shakllanish va rivojlanish jarayonlari hamda uning alohida yo'nalish sifatida maydonga chiqish jarayoni yoritib berilgan. Qiyosiy siyosatshunoslikning shakllanish va rivojlanish bosqichlari tahlili bilan bir qatorda yangi qiyosiy siyosatshunoslikning vujudga kelishidagi shart-sharoitlar va uning tadqiqotchilar tomonidan o'r ganilishi, AQSh universitetlarida keng ko'lamma qiyosiy siyosatshunoslik kurslarining o'qitila boshlashi haqida ma'lumotlar keltirilgan. Qiyosiy siyosatshunoslikning ob'yekti sifatida Osiyo, Afrika va Lotin Amerika mamlakatlari o'r ganilishi hamda qiyosiy siyosatshunoslik doirasida vujudga kelgan yangi fanlar haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Qiyosiy siyosatshunoslik, qiyosiy tadqiqotlar, "yangi" qiyosiy siyosatshunoslik, qiyosiy siyosatshunoslikning Amerika maktabi, siyosiy tahlil

Qiyosiy siyosatshunoslik siyosatshunoslikning alohida yo'nalishi bo'lib, hozirgi kunda dunyoning yetakchi universitetlarida eng ommalashgan umumiyligi va ixtisoslashtirilgan kurs sifatida o'qilib kelinmoqda. Shuningdek, hozirgi kunda Qiyosiy siyosatshunoslikning ilmiy nuqtai nazardan ham alohida tadqiq etilishi va bu boradagi tadqiqotlarning ko'pligi bois qiyosiy siyosatshunoslikka oid juda ko'plab horijiy jurnallar nashr etilib kelinmoqda. Jumladan, Comparative Politics (Qiyosiy siyosat), Comparative Studies in Society and History (Jamiyat va tarixdagi qiyosiy tadqiqotlar), Comparative Political Studies (Qiyosiy siyosiy tadqiqotlar), Comparative Strategy (Qiyosiy strategiya) kabilar shular jumlasidandir.

XIX asrning ikkinchi yarmida alohida mustaqil yo'nalish sifatida shakllana boshlagan, Qiyosiy siyosatshunoslikning bir nechta rivojlanish bosqichlarini bosib o'tdi. L.V. Smorgunov o'zining "Qiyosiy siyosatshunoslik" darsligida qiyosiy siyosatshunoslikning shakllanishi va rivojlanishining quyidagi bosqichlarini keltirib o'tgan:

- 1) XIX asrning ikkinchi yarmi – qiyosiy siyosatshunoslikning mustaqil ilm yo'nalishi sifatida shakllana boshlanishi bosqichi;
- 2) XX asrning birinchi yarmi – qiyosiy siyosatshunoslikka oid mavjud bilim va salohiyatni toplash, ya'ni an'anaviy qiyosiy siyosatshunoslik bosqichi;
- 3) 1950 yillarning boshidan 1970 yillarning oxirigacha – Bixeyviorizmning kengayish bosqichi;
- 4) 1970 yillarning o'rtasidan 1980 yillarning so'ngigacha – pluralistik qiyosiy siyosatshunoslikning shakllanishi;
- 5) 1990-2000 yillar – iqtisodiy metodologiyaning aralashuvi, neoinstitutsional (yangi) qiyosiy siyosatshunoslikning vujudga kelish bosqichi.

Mashhur komparativist Jan Blondelning fikricha, qiyosiy shiyosatshunoslik Birinchi Jahon urushining boshlarida, ya'ni 1914-yilda qiyosiy tadqiqotlarning alohida mustaqil tarmog'i sifatida muhim ahamiyat kasb etgan. Shuningdek, yana bir muhim ma'lumotni ham keltirib o'tish mumkin, aynan birinchi jahon urushidan so'ng AQShga G'arbiy Yevropadan ko'plab olimlarning immigratsiyasi tufayli Amerikadagi qiyosiy tadqiqotlar olamiga Yevropaning nazariy va metodologik madaniyatini olib kirgani ham qiyosiy siyosatshunoslik yo'nalishini yanada rivojlanishiga olib keldi.

Shuningdek, 1920-yilda tashkil etilgan Chikago maktabi ham qiyosiy tadqiqotlarni yanada mukammal bosqichga olib chiqdi. XX asrning AQSh siyosatshunoslik maktabining

yirik namoyondasi Gabriel Almondning eslashicha, Chikago universitetida aynan qiyosiy tadqiqotlar bo'yicha kurslar o'tilgan va unda L.Uvayt, G.Gosnel, G.Lassuel kabi tadqiqotchilar leksiyalar o'qiganlar. G.Almond siyosiy tizimni tahlil qilishda foydalangan nazariyalari qiyosiy siyosatshunoslik sohasida juda bebaho ahamiyatga ega hisoblanadi.

Alohibda ta'kidlab o'tish mumkinki, aynan "yangi" qiyosiy siyosatshunoslikning vujudga kelishiga, 1952-yilda Chikagoning Evanston shahrida Shimoliy-G'arbiy Universitetda o'tkazilgan seminar sabab bo'ldi. Bu yerda o'sha zamonning yosh tadqiqotchilari, jumladan, Samuel Birer, Jorj Blanksten, Richard Koks, Karl. W. Deutsch, Harri Ekkreyn, Kennet Tompson va Robert E. Uord kabilar Roy Makridisning jamoasi sifatida ishtirok etdilar. Ushbu seminarda qatnashgan tadqiqotchilar guruhi qiyosiy usullarning asosiy jihatlarini hamda siyosiy tahlilning qiyosiy darajalarini keng muhokama qilishgan. Bu esa o'z navbatida qiyosiy siyosatshunoslikda bir qancha yangi metodologik yondashuvlarni vujudga kelishiga sabab bo'ldi hamda aynan AQShda qiyosiy tadqiqotlar yo'nalishiga qiziqish yanada ortib ketdi. Buning isbotini H. Daalderning "Qiyosiy siyosatni o'rghanishning rivojlanishi" (The Development of the Study of Comparative Politics) nomli maqolasida ko'rshimiz mumkin.

1925 yilda Qo'shma Shtatlarning o'nta eng yirik universitetlarida taklif qilingan har 10 ta kursdan bittasi qiyosiy siyosatshunoslikka taalluqli bo'lgan bo'lsa, 1945 yilda har beshdan biri va 1965 yilda har uchdan biri aynan qiyosiy siyosatshunoslikni o'rgatishga qaratilganligi ushbu yo'nalishning alohibda fan tarmog'i sifatida ahamiyati oshib borganligini ko'rsatadi.

1954 yil mart oyida Ijtimoiy fanlar tadqiqot kengashi G. Almond raisligi ostida qiyosiy siyosatshunoslik qo'mitasini tuzdi. Bu o'z navbatida qiyosiy siyosatshunoslikning yanada keng rivojlanishiga va ko'plab tadqiqotlar uning obyektiga aylanishiga olib keldi. Faqat AQSH va Yevropa mamlakatlarini emas, balki Osiyo, Afrika va Lotin Amerika mamlakatlari siyosiy tizimlari, davlat boshqaruvi, shuningdek ijtimoiy-siyosiy jarayonlarini ham keng qiyosiy tadqiq etish boshlandi. Tizimli yondashuvga asoslanib, ularning mualliflari nafaqat siyosiy tizimdag'i ijtimoiy o'zgarishlarni, balki bu o'zgarishlarga siyosiy tizimning o'ziga xos turlarining ta'sir usullari va shakllarini aniqlashga harakat qilishdi.

Qiyosiy siyosatshunoslik doirasida turli mamlakatlar va mintaqalar siyosiy madaniyatini o'rghanish rivojlandi, yangi fanlar yoki siyosatshunoslik bo'limlari - siyosiy antropologiya, siyosiy psixologiya, siyosiy ekologiya va boshqalar vujudga keldi.

Xulosa qilib aytganda, qiyosiy siyosatshunoslik juda katta tarixga ega bo'lmasa ham, juda qiyin rivojlanish bosqichlarini boshidan kechirdi. Mantiqan qarasak, ushbu jarayon aynan rasmiy institutlar boshqaruvidan asta sekinlik bilan real siyosiy jarayonlarning tahliliga o'tish bosqichlarini o'zida mujassamlashtirgan. Umuman olganda, yangi qiyosiy siyosatshunoslik siyosiy tadqiqotlar ichida juda muhim ahamiyat kasb etuvchi yo'nalish hisoblanib, u siyosiy tizim ishtirokchilari, siyosiy jarayonlar va ichki siyosiy tuzilmalarni empirik usullar yordamida milliy, mahalliy va mintaqaviy darajada hamda xalqaro miqyosida keng tahlil qilish imkoniyatini beradi. Solishtirish orqali biron bir tizimni salbiy va ijobjiy jihatlarini ko'rib chiqish, kerakli xulosalar qilish, hamda xatolarni takrorlamagan holda, samarali qarorlar qabul qilish mumkin. Shuning uchun ham qiyosiy siyosatshunoslik hozirda ham o'z dolzarbigini yo'qotmagan, hamda tadqiqotchilarning yangi metodologik kashfiyotlarini kutib qolmoqda.

Foydalilanigan adabiyotlar róyxati:

1. Сморгунов, Л. В. Сравнительная политология : учебник для вузов / Л. В. Сморгунов. — 2-е изд., испр. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2021
2. Blondel J. Then and now. Comparative Politics // Political Studies. 1999. Vol.47 № 1
3. Almond G.A. Voice from the Chicago School // Comparative European Politics. The story of a Profession Ed. by H.Daalder. L.: N.Y.: Printer, 1997
4. Daalder H. The Development of the Study of Comparative Politics // Keman H. Comparative Politics: New Directions in Theory and Method. Amsterdam : VU Press, 1993
5. Golosov G. Qiyosiy siyosatshunoslik. / Darslik, Sankt Pertrburgdagi Yevropa Universiteti nashri, 3chi nashr 2001.
6. Михайлова, О. В. Сравнительная политология : учебник и практикум для академического бакалавриата / О. В. Михайлова. — Москва : Издательство Юрайт, 2019.
7. Гаджиев, К. С. Сравнительная политология : учебник для академического бакалавриата / К. С. Гаджиев. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2019.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА З1-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(4-қисм)

**Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев**

Эълон қилиш муддати: 31.08.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000